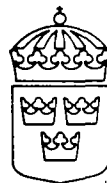

Justitieutskottets yttrande

1986/87:2 y

över riksdagens revisorers förslag angående rutiner
vid ansökan om svenskt medborgarskap

(förs. 1985/86:23)

JuU
1986/87:2 y

Till socialförsäkringsutskottet

Inledning

Socialförsäkringsutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över riksdagens revisorers förslag (förs. 1985/86:23) angående rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap, såvitt avser två frågor inom justitieutskottets beredningsområde, nämligen terminalåtkomst till polisens person- och belastningsregister och rapportering av vissa spaningsrutiner.

Justitieutskottet har inhämtat yttrande från datainspektionen beträffande frågan om terminalåtkomst till person- och belastningsregistret. Vidare har under ärendets beredning företrädare för utskottet samrått med rikspolischefen.

Utskottet

Bakgrund

Svenskt medborgarskap kan enligt lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap förvärfvas bl. a. genom *naturalisation*. Härmed avses att en person efter ansökan upptas till svensk medborgare genom ett särskilt beslut.

Som allmänna villkor för naturalisation krävs enligt medborgarskapslagen att sökanden fyllt 18 år, haft fem (i vissa fall två) års hemvist i Sverige samt fört en hederligandel.

Ansökan om naturalisation skall ges in till den lokala polismyndigheten i sökandens hemort. Polismyndigheten gör den utredning som behövs och överlämnar därefter ärendet till statens invandrarverk för beslut.

Vid polismyndighetens utredning införskaffas uppgifter om sökanden från myndigheter och andra organ. Bl. a. inhämtas utdrag från rikspolisstyrelsens person- och belastningsregister (PBR). Sedan ärendet överlämnats till invandrarverket inhämtar verket som regel ett nytt utdrag från PBR, eftersom – på grund av långa handläggningstider – uppgifterna i det tidigare registerutdraget kan ha blivit inaktuella.

Riksdagens revisorers förslag

Revisorerna har granskat rutinerna för ärenden om svenskt medborgarskap med anledning av att kritik riktats mot att handläggningstiderna är för långa.

Granskningsarbetet har redovisats i en av revisorerna upprättad rapport (1985/86:2), över vilken berörda myndigheter fått tillfälle att yttra sig.

Enligt revisorerna visar granskningen att det med vissa ändringar i det nuvarande systemet för utredning och beslut i medborgarskapsärenden kan vara möjligt att påskynda handläggningsprocessen vid såväl de lokala polismyndigheterna som hos invandrarverket. Därför föreslår revisorerna bl. a.

att rikspolisstyrelsen och invandrarverket skall utreda formerna för att ge invandrarverket terminalåtkomst till PBR,

att invandrarverket skall få uppgift från rikspolisstyrelsen när den som ansökt om svenskt medborgarskap är föremål för spaningsinsatser på grund av misstanke om grov brottslighet.

Av revisorernas redogörelse (s. 6 f) framgår att rikspolisstyrelsen har tillstyrkt att invandrarverket får terminalåtkomst till PBR. Invandrarverket däremot har avvisat förslaget med hänvisning till såväl sekretess- och kostnadsskäl som praktiska skäl.

Enligt revisorerna finns det skäl av praktisk natur som talar för att invandrarverket skall få terminalåtkomst till PBR. En samlad bedömning av effekterna av den föreslagna terminaluppbyggnaden vid de båda myndigheterna visar nämligen enligt revisorerna att registeruppgifterna kan inhämtas både enklare och snabbare om invandrarverket får terminalåtkomst till registret. Vidare anser revisorerna att de arbetsmoment som skulle tillkomma för handläggarna på invandrarverket mer än väl kompenseras av den arbetsbesparing som i övrigt skulle uppnås hos invandrarverket och hos rikspolisstyrelsen. Av dessa skäl anser revisorerna att formerna för att ge invandrarverket terminalåtkomst till PBR skall utredas.

Vad angår frågan om rapportering av vissa spaningsuppgifter anser revisorerna (s. 8) att granskningen visat att polisen beträffande utlännningar som är misstänkta för grov brottslighet har tillgång till spaningsuppgifter, vilka – genom att de inte rapporteras till invandrarverket – faller utanför kontrollrutinerna vid ansökan om svenskt medborgarskap. Rikspolisstyrelsen och invandrarverket har tillstyrkt att verket i förekommande fall får tillgång till dessa uppgifter, men de närmare formerna för detta bör enligt rikspolisstyrelsen utredas ytterligare.

Revisorerna framhåller att det är angeläget att invandrarverket får kännedom om att en utlänning som har ansökt om svenskt medborgarskap är föremål för spaningsinsatser på grund av misstanke om grov brottslighet. Arbetet med att lösa denna fråga bör enligt revisorerna bedrivas med förtur.

Datainspektionens yttrande

Datainspektionen avstyrker att invandrarverket får terminalåtkomst till PBR.

Frågan om terminalåtkomst bör enligt datainspektionen bedömas med utgångspunkt i 4 § första stycket datalagen (1973:289). Enligt denna bestämmelse krävs synnerliga skäl för tillstånd, något som datainspektionen anser föreligga bara om det gäller starka samhälleliga intressen och under förutsättning att riskerna för intrång i de registrerades personliga integritet

kan förebyggas eller i vart fall begränsas. Datainspektionen konstaterar vidare i yttrandet att invandrarverket inte anser sig behöva terminalåtkomst, varför skälen för att medge detta inte kan vara särskilt starka. Härtill kommer, anför datainspektionen, att tillfredsställande säkerhet vid terminalhanteringen inte kan åstadkommas så länge vissa behörighetskrav inte blir tillgodosedda.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets mening är det av integritetsskäl en naturlig utgångspunkt att åtkomsten till uppgifter i centrala dataregister begränsas i största möjliga utsträckning. Detta gäller i synnerhet för PBR, där uppgifter av särskilt känslig natur finns registrerade.

I linje härmed har utskottet när frågan om terminalåtkomst till polisens register tidigare varit föremål för riksdagens prövning framhållit att integritetsaspekterna måste tillmätas utomordentligt stor betydelse samt betonat vikten av att den integritetskänsliga information det här gäller blir tillgänglig endast för sådana befattningshavare vid andra myndigheter som har ett oundgängligt behov av informationen (se JuU 1984/85:12 s. 26).

Mot denna bakgrund finner utskottet – som i likhet med datainspektionen noterar invandrarverkets egen inställning i frågan – att det inte kan anses föreligga tillräckliga skäl för att invandrarverket skall ges terminalåtkomst till PBR. Utskottet förordar därför att socialförsäkringsutskottet avstyrker revisorernas förslag i denna del.

Mot revisorernas förslag om ytterligare utredning i fråga om rapportering av vissa spaningsuppgifter föreligger ingen erinran från utskottets sida.

Stockholm den 17 februari 1987

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Rytter (s), Göran Magnusson (s) och Ingbritt Irhammar (c).

